

آینه پژوهش

سال سی و ششم، شماره چهارم
مهر و آبان ۱۴۰۴
ISSN:1023-7992

دوماهنامه نقد کتاب، کتاب شناسی و
اطلاع رسانی در حوزه فرهنگ اسلامی

۲۱۴

۲۱۴

آینه پژوهش

سال سی و ششم، شماره چهارم
مهر و آبان ۱۴۰۴

Ayeneh-ye-

Pazhoohesh

Vol.36, No.4

Oct - Nov 2025

A bi-monthly journal exclusively
review & information dissemination

214

dedicated to book critique, book
in the field of Islamic culture

ایلیا گرشویچ / سید احمد رضا قائم مقامی | رسول جعفریان | سید علی میرافضلی | فاطمه شاملو | مریم حسینی
لیلا عبدی خجسته / سمیع الله | عبدالجبار رفاعی / محمد سوری | مجید جلیسه | امید طبیب زاده
الیو برانکافورته / روزچهر مصاحب | سید محمد حسین حکیم | آنتونیو پانایینو / لیلی وهرام
امیرخانی | حیدر عیوضی | زکی نجیب محمود / حمیدرضا تمدن | آریا طبیب زاده | رقیه فراهانی
حمید عطائی نظری | میلاد بیگدلو | علی راد | سیدرضا باقریان موحد | علی ایمانی ایمنی | جویا جهانبخش

لقبی اشکانی در سرود جان و اشاره‌ای به اصل لغت سارویه و سابقه نام تخت جمشید
نسخه خوانی (۴۲) | احمدشاد غزنوی و صدر کرمانی | محبوبیت سفرنامه‌های فرنک ناصرالدین شاه در
هندوستان متّحده | از نگاه عربی: متفکران معاصر ایران و جهان عرب (۳)
چاپ نوشت (۲۱) | سلسله مباحث نظری در باب تاریخ ادبیات، براساس آرای رنه ولیک (۳)
سخنان حکمت آمیز زبان فارسی در سفر به غرب | وقفنامه‌ای از آخرین روزهای زندگی شیخ بهایی
دو گزارش نجومی از کارنامه اردشیر بابکان (۳: ۴-۷؛ ۴: ۶-۷) | ماجرا کم کن؛ گزارش بیتی از حافظ
آینه‌های شکسته (۱۱) | داستان احیای اندیشه فلسفی در مصر | یادداشت‌های لغوی و ادبی (۶)
اشعار تازه یاب از شاعران دوره قاجار با استناد به نشریات آن عصر | «و سخت عجب است کار گروهی از
فرزندان آدم!» | کتابی با عنوان حاصل الترجمان؟ | طومار (۱۳) | فیض گفتار نجف

کتاب شناسی دبیرستان البرز تهران

نکته، حاشیه، یادداشت

پیوست آینه پژوهش:

♦ قنیه الفتیان

♦ یادنامه استاد موسی اسوار

کتاب‌شناسی دبیرستان البرز تهران

سیدرضا باقریان موحد

| ۴۲۹ - ۴۴۱ |

۴۲۹

آینه پژوهش | ۲۱۴

سال ۳۶ | شماره ۴

مهر و آبان ۱۴۰۴

چکیده: «دبیرستان البرز» نمونه شاخص یک واحد آموزشی تولیدمحور و مشارکت‌بنیان است. مدارک و شواهد رشد علمی این مرکز آموزشی به شکل مکتوب در دسترس پژوهشگران قرار دارد. معلمان و دانش‌آموزان این مدرسه سهم بزرگی در فرایند این تولیدات علمی و تخصصی داشته‌اند. خواندن نشریات دبیرستان البرز تهران ما را با تجربیات و نظرات یکی از خلاق‌ترین مدیران مدارس و دانشگاه‌های ایران آشنا می‌کند. خواندن این تجربیات گرانها برای تمام کسانی که دغدغه آموزش و پرورش مطابق با استانداردهای علمی دارند، ضروری است. این مقاله، شامل معرفی ۱۴ کتاب و نشریه است که مدیران و معلمان و دانش‌آموزان این مدرسه با مشارکت هم از سال ۱۳۲۳ تا ۱۳۵۳ شمسی فراهم آورده‌اند.

کلیدواژه‌ها: دبیرستان البرز، سالنامه‌های مدارس ایران، محمدعلی مجتهدی.

A Bibliography of Alborz High School, Tehran

Sayyed Reza Bagherian Movahed

Abstract: *Alborz High School* represents a distinguished example of an educational institution grounded in productivity and collaborative participation. Documentary evidence of its scientific and academic development is available in written form for researchers. The teachers and students of this school played a major role in the process of these scholarly and specialized productions. Reading the journals published by Alborz High School introduces us to the experiences and views of one of the most creative principals of Iranian schools and universities. Studying these valuable experiences is essential for all those concerned with education and pedagogy consistent with scientific standards. This article presents a bibliography and introduction to fourteen books and periodicals produced collaboratively by the administrators, teachers, and students of this school between 1944 and 1974.

Keywords: Alborz High School; Iranian school yearbooks; Muhammad-'Ali Mujtahedi.

اشاره

کارنامه خدمات و افتخارات علمی و عملی دبیرستان البرز تهران، به اندازه‌ای پربار و پربار است که شایستگی معرفی مستقل با عنوان کتابشناسی دبیرستان البرز را دارد. درباره این مرکز علمی بسیار گفته و نوشته‌اند، اما هنوز حق مطلب درباره آن ادا نشده است و شرح خدمات و زحمات مسئولان و مجریان آن به خوبی تبیین نشده است.

اگر بخواهیم چکیده صدها صفحه مطلب درباره این مدرسه را در یکی - دو جمله خلاصه کنیم، باید بگوییم دبیرستان البرز نمونه شاخص یک واحد آموزشی تولیدمحور و مشارکت بنیان بود. مدرسه باید تولیدمحور باشد؛ یعنی افزون بر تولید مدارک تحصیلی، باید مدارک و شواهد رشد علمی خود را به شکل مکتوب به جامعه نشان بدهد. دانش‌آموزان سهم بزرگی در فرایند علمی و تخصصی آموزش و پرورش داشته‌اند.

خواندن نشریات دبیرستان البرز تهران، ما را با تجربیات و نظرات یکی از خلاق‌ترین مدیران مدارس و دانشگاه‌های ایران (محمدعلی مجتهدی ۱۲۸۷ - ۱۳۷۶ ش) و نیز سایر دبیران این مدرسه آشنا می‌کند. خواندن این تجربیات گرانها برای تمام کسانی که دغدغه آموزش و پرورش مطابق با استانداردهای علمی دارند، ضروری است.

این نوشتار دربرگیرنده معرفی چهارده کتاب و نشریه است که مدیران، معلمان و دانش‌آموزان این مدرسه با مشارکت هم از سال ۱۳۲۳ تا ۱۳۵۳ شمسی فراهم آورده‌اند.

میراث مکتوب دبیرستان البرز تهران شامل ۱۸۰۰ صفحه متن (مقاله/ یادداشت/ شعر/ گزارش/ داستان و...) و ۲۰۰۰ قطعه عکس است که فایل دیجیتالی آنها در سایت کتابخانه حضرت آیت الله العظمی بروجردی (کتابخانه مسجد اعظم قم) به رایگان در اختیار شیفتگان دانایی قرار دارد.

۱. روش دکتر جردن، به قلم شکراله ناصر، تهران: چاپخانه پاکتچی، دی ماه ۱۳۲۳ ش، ژانویه ۱۹۴۵ م. ۹۲ صفحه رقعی.

فهرست مطالب: آغاز کار کالج ۱/ نخستین نظر به کالج ۵/ شخصیت دکتر جردن ۱۰/ یک روز با دکتر جردن ۲۳/ روح تربیت: روشی تربیتی در کالج: اهمیت دادن به ورزش و هنر ۳۲/ محیط کالج ۴۶/ آشنایی با دکتر ۱- س- بویس (استاد و معاونت کالج) ۶۴/ خاطراتی از زندگی در شبانه‌روزی کالج و رفتن به اردوهای تفریحی و علمی، نوشته دانشمند فاضل آقای حسام‌الدین ضیائی‌ان فارغ‌التحصیل کالج ۶۵/ قانون و بودجه کالج ۸۰/ مرام و هدف کالج البرز طهران ۸۳/ تعهدنامه دانش‌آموز ۸۴/ بعد از

مدرسه: شکایت نویسنده این کتاب از اینکه دو بار در مسابقه اعزام دانشجوی به اروپا شرکت کرده و قبول شده ولی اسم او را خط زده‌اند و ... ۸۵ (۱۶ قطعه عکس).

۲. *سالنامه دبیرستان البرز سال تحصیلی ۱۳۲۳-۱۳۲۴* (نشریه شماره ۱)، تهران: چاپخانه بانک ملی ایران، ۱۳۲۴ ش. ۸۰ صفحه وزیری. ۲۵ ریال.

فهرست مطالب: آغاز سخن، نوشته حسین حسین‌زاده ۱/ تاریخچه دبیرستان ۳/ آقای دکتر مجتهدی استاد دانشگاه و رئیس دبیرستان البرز ۴/ آقای حمیدی دبیر ادبیات شاعر معاصر ایران ۵/ آرزوی ما، نوشته آقای صدیق اسفندیاری دبیر ادبیات ۶/ سازمان دبیرستان ۸/ تاریخچه کانون محصلین البرز ۱۷/ انجمن ادبی ۱۹/ روزنامه مرد کار ۲۲/ ورزش ۲۵/ گزارش مسافرت اصفهان ۳۱/ هندسه گن از واژگن اوانسیان ۳۶/ جشن توزیع گواهینامه‌ها ۳۸/ شاگردان اول امتحانات ۳۹/ آمار دانش‌آموزان ۴۱/ مقالات و اشعار ۴۲/ مبارزه میان دین و علم از البرت برناردی ۴۲/ شعر آذربادگان، سروده آقای صدیقی نخجوانی (آذربادگان که باد آباد/ جزئی از خاک پاک ایران است) ۵۱/ معرفی چالرز اسپنسر داروین از ناظمی دانش‌آموز کلاس ششم ۵۲/ شوخی ما با دبیران: آقا معلم‌ها از سعید گودرزیا ۵۴/ شعر افسانه جوانی، سروده اسماعیل دولتشاهی دانش‌آموز کلاس چهارم (گذراندم بسی بنهایی/ در غم و محنت و شکیبایی) ۵۶/ شعر بهار، سروده ایرج علی‌آبادی دانش‌آموز کلاس چهارم (باز بلبل در گلستان نغمه‌ها آغاز کرد/ نرگس مخمور چشمان خمارین باز کرد) ۵۸/ شعر رنج نخست، سروده پروین اعتصامی (خلید خار درشتی پیاپی طفلی خورد/ بهم برآمد و از پویه باز ماند و گریست) ۵۹/ تعلیم و تربیت، نوشته آقای تیمور فارسی ۶۱/ زندگی در شبانه‌روزی البرز ۶۳ (۶۴ قطعه عکس).

۳. *سالنامه دبیرستان البرز سال تحصیلی ۱۳۲۴-۱۳۲۵*، [به کوشش سعید گودرزیا، پرویز ذوالعین، منوچهر ناهید]، تهران: چاپخانه تابان، ۱۳۲۵ ش. ۸۰ صفحه وزیری.

فهرست مطالب: سرآغاز ۱/ تاریخچه دبیرستان البرز ۲/ راه پیشرفت فرهنگ ۴/ متن انتقادی: اعتراف، نوشته حسن گوشه ۵/ یادی از جردن ۷/ چرا دبیرستان البرز به ایرانیان واگذار شد ۷/ سازمان دبیرستان ۱۳/ استادان و دبیران ۴۳/ ۱۴ سال خدمت ۱۵/ یادی از بابکن ۱۶/ قدیمی‌ترین مستخدم دبیرستان ۱۷/ گزارش رئیس دبیرستان ۱۹/ شرح حال آقای علی اصغر حکمت ۲۵/ جریان مصاحبه با آقای اللهیار صالح ۲۶/ خاطرات مدرسه ۲۹/ مصاحبه با آقای دکتر صالح ۳۱/ نتایج پرورش و آموزش آمریکائی ۳۳/ ورزش در دبیرستان ۳۸/ دبیرستان البرز در مسابقات شرکت نمی‌کند ۴۰/ تارزان ایران ۴۲/ محمدتقی جهانشاهی ۴۴/ فریدون فسا ۴۵/ خسرو غفاری ۴۶/

زرگری می گوید ۴۷/ انجمن ادبی فردوسی ۴۸/ انجمن موسیقی ۵۰/ جشن فارغ التحصیلی ۵۱/ روزنامه نگاری جوانان البرز ۵۲/ آزمایشگاه شیمی ۵۵/ آزمایشگاه طبیعی ۵۶/ ماشین نویسی ۵۷/ کتابخانه ۵۸/ کارخانه برق ۵۹/ تلفن گاز ۶۰/ دو ساعت در شبانه روزی ۶۴/ زندگی ما در شبانه روزی ۶۴/ یک مهمانی در شبانه روزی ۶۶/ شاگردان شبانه روزی چهلمین سال آشپزی استاد غلامعلی را جشن می گیرند ۶۷/ زبان مادری و مسئولیتی که در حفظ آن داریم ۷۰/ شعر وداع سال، سروده مهدی حمیدی شاعر آزاده و محبوب (تیرگی بر دامن کوه باز کرد/ زرد شد خورشید و از صحرا پرید) ۷۳/ مقاله آقای دکتر علی کنی ۷۵/ اراده ۸۶/ من از لندن می آیم ۷۸/ مقاله درباره هدف اساسی تربیت، نوشته آقای ابن الدین دبیر عربی ۷۹/ جنبش امیدبخش دانش آموزان، نوشته آقای مهندس قاسمی دبیر شیمی ۸۱/ موفقیت کم نظیر دبیرستان البرز ۸۲/ عکس های فارغ التحصیل ها ۸۴/ شاگرد اول کلاس ها ۸۷/ جوانان هنرمند و نویسندگان البرز ۸۸/ نویسندگان البرز ۸۹/ بر ما چه می گذرد ۹۲/ شعر، سروده آقای خزاعی ۹۴/ کتاب طبیعت ۹۵/ من امسال به دبیرستان البرز آمدم ۹۶/ در چهار دیوار دبیرستان ۹۷/ سرگذشت شاعر ۱۰۰/ یک شعر، سروده آقای محمد قهرمان دانش آموز کلاس چهارم (ربود یار ز کف طاقت و قرار مرا/ چو زلف خویش سیه کرده روزگار مرا) ۱۰۳/ شعر تقسیم زمین: ترجمه منظوم از آثار شیلر، سروده محمدعلی اسلامی دانش آموز ششم ادبی (روزی از روزها خدای جهان/ رفت بر تخت پادشاهی خویش) ۱۰۵/ قطعه ادبی: شعله ای که خاموش نمی شود، نوشته آقای سعید گودرزیا ۱۰۶/ شعر پشت جلد، سروده زین العابدین مؤتمن دبیر ادبیات دبیرستان (ما شیردلان مظهر نیروی جهانیم/ از پیل نترسیم ما شیر ژیانیم) (۱۰۳ قطعه عکس).

۴۳۳

آینه پژوهش | ۲۱۴
سال ۳۶ | شماره ۴
مهر و آبان ۱۴۰۴

۴. سالنامه دبیرستان البرز سال تحصیلی ۱۳۲۵-۱۳۲۶، [به کوشش رضا مفرح، سیروس نونزاد، مصطفی ارباب، منوچهر ناهید]، [زیر نظر منوچهر آدمیت]، تهران: چاپخانه تابان، ۱۳۲۶ ش، ۱۲۹ صفحه وزیری. بهای بعد از انتشار ۳۵ ریال.

فهرست مطالب: نکته اینجاست ۱/ البرز در دامنه البرز ۴/ سازمان اداری: ریاست ۷/ معاونت ۱۵/ نظامت ۱۶/ امتحان و نمره ۱۸/ مدیر دروس ۲۰/ دفتر و بایگانی ۲۰/ خبرگزاری و نامه رسانی ۲۱/ کارکنان جزء ۲۲/ حسابداری و دارائی ۲۳/ آقای شاهد ۲۵/ آموزش و پرورش در دبیرستان البرز ۲۶/ متن گزارش امتحانات خرداد سال پنجم ۳۴/ شرح عکس پشت جلد: شاگرد اول ها ۳۸/ گزارش انجمن ها یا کارهای فوق برنامه ۴۶/ انجمن ادب و سخنرانی ۴۷/ انجمن نمایش و موسیقی ۴۹/ انجمن روزنامه نگاری ۵۴/ انجمن سالنامه ۵۵/ انجمن نیکوکاری ۵۷/ پرورش بدنی ۵۸/ بازی آموزشگاه طبیعی است ۶۲/ دسته کورش قهرمان سال ۲۵-۲۶ دبیرستان ۶۷/ گزارش مسابقه های

دبیرستان ۷۰ / نظریه آقای خموش درباره ورزش دبیرستان ۷۹ / نغمه شیردلان البرز ۸۰ / مریبان جوانانه ما مؤتمن و ستوده ۸۰ / بیاد بابکن ۸۱ / قطعه ادبی در سوگ مرگ فرهاد میرهادی، نوشته سیروس نونزاد ۸۲ / قهرمان شطرنج ۸۳ / گردش های علمی و مسافرت های جوانان البرز ۸۶ / به اروپا رفتند ۸۶ / شبانه روزی البرز ۸۷ / اداره شبانه روزی ۸۹ / آقای موسوی ۹۱ / گذران شبانه روزی ۹۳ / کتابخانه شبانه روزی ۹۷ / انجمن ادبی شبانه روزی ۹۸ / انجمن موسیقی شبانه روزی ۱۰۰ / بهداری و بهداشت و پاکیزگی ۱۰۱ / چند صفحه قلم فرسائی: شعر کعبه، سروده آقای حمیدی دبیر ادبیات (ای خانه دلها که خدا خانه شمائید/ تعظیم شما را که شما قبله مائید) ۱۰۲ / مقاله درباره دانش آموزان امروز و ادبیات فارسی، نوشته آقای بی آزار دبیر ادبیات ۱۰۳ / مقاله درباره تخت جمشید، نوشته آقای مؤتمن دبیر ادبیات ۱۰۶ / شعره آورد فارس (زهی کاخ جمشید کیوان طراز/ که گردونش با چرخ همبر نهاد) ۱۰۷ / مقاله درباره علانم آسمانی، نوشته آقای رکنی قاجار دبیر ریاضیات ۱۰۸ / مقاله انتقادی درباره درس ورزش در مدارس، نوشته آقای خموش دبیر ورزش ۱۱۲ / شعر رهگذر، سروده آقای علی آبادی دانش آموز کلاس ششم ادبی (نائی حزین شنیده شد از دورهای دور/ سر تا بپای حزن نه شادی نه سرور) ۱۱۴ / شعر خیال تو، سروده آقای علی آبادی دانش آموز کلاس ششم ادبی (شب میان سکوت و خاموشی/ در کنار خیال زیبایت) ۱۱۴ / مقاله درباره کنفوسیوس ۱۱۵ / چهار تابلوی سیاه قلم از ساخته های آقای طاهری ۱۱۹ / داستان شکار، نوشته منوچهر امیرافشار دانش آموز کلاس ششم طبیعی ۱۲۰ / قطعه ادبی: دو سه کلمه با خدا، نوشته آقای میربهاء دانش آموز کلاس ششم طبیعی ۱۲۱ / داستان تماشای من، نوشته آقای محمود اسکافی دانش آموز کلاس اول دبیرستان ۱۲۳ / مقاله درباره روبرت کوخ یا مبارزه با مرگ ۱۲۴ / شکرگزاری ها ۱۲۸ (۲۰۰ قطعه عکس).

۴۳۴

آینه پژوهش | ۲۱۴

سال ۳۶ | شماره ۴

مهر و آبان ۱۴۰۴

۵. *سالنامه دبیرستان البرز سال تحصیلی ۱۳۲۷-۱۳۲۸*، [به کوشش جمالی، برزگر، بیگلری، اسفندیاری/ زیر نظر منوچهر ستوده و حسن کریمی]، تهران: چاپخانه تابان، ۱۳۲۸ ش. ۲۱۱ صفحه وزیری.

فهرست مطالب: سرآغاز از منوچهر ستوده ۱ / تاریخچه دبیرستان البرز ۳ / گزارش وضع دبیرستان ۶ / نتیجه امتحانات نهایی ۲۱ / اسامی قبول شدگان مسابقه ورودی دانشکده فنی ۲۳ / مسابقات درسی دبیرستان ۲۴ / وضع آزمایشگاه ها ۴۰ / گزارش ورزشی ۴۸ / سازمان فوق برنامه و خدمات های اجتماعی ۶۳ / قضاوت دیگران درباره ما ۸۳ / دکتر مجتهدی و دبیرستان البرز، نوشته ارسلان خلعتبری ۸۴ / مقالات و اشعار ۹۰ / تندرستی در پاکیزگی و آزادگی است، نوشته آقای دکتر حبیب مؤید پزشک دبیرستان ۹۰ / شعر باد پائیز، سروده دکتر مهدی حمیدی (مهرگان خنده زد از مردن شهریور من/ باد پائیز بجنبید و بجنبید سر من) ۹۲ / آثار هلاکو در مراغه، نوشته محمدعلی کورانلو

دانش آموز کلاس سوم ۹۴/ تحصیل برای چیست؟ نوشته آقای جلال نریمانی دانش آموز کلاس ششم طبیعی ۹۷/ شعر دامنی از برف پاک تر، سروده زین العابدین مؤتمن (مگر ز کوی تو عاشق سر سفر دارد/ که روی زرد و لب خشک و چشم تر دارد) ۹۹/ قطعه ادبی: آهنگ سفر، نوشته بهمن سارابی دانش آموز کلاس ششم طبیعی ۹۹/ قطعه ادبی درباره جوانی، نوشته بیژن بواسحق دانش آموز کلاس سوم ۱۰۱/ شعر به مناسبت افتتاح نمایشگاه نقاشی به سبک کوبیسم، سروده آقای دولتشاهی (در نمایشگاه کوبیسم بناگاه آمد/ دلبر آشفته بر من که نگر این تصویر) ۱۰۲/ معرفی آقای جمال عصار دبیر ریاضی، نوشته اکبر اعتماد دانش آموز کلاس ششم ریاضی ۱۰۳/ صورت اسامی دانش آموزان دبیرستان البرز در سال تحصیلی ۲۷ - ۲۸ ش. ۱۰۵/ شبانه روزی دبیرستان البرز ۱۸۷ (در حدود ۵۰۰ قطعه عکس).

۶. **سالنامه دبیرستان البرز سال تحصیلی ۱۳۲۸ - ۱۳۲۹**، [به کوشش سیداسدالله موسوی ماکوئی، جواد ایرانپور، فرخ شهرآ، تهران: شرکت سهامی چاپ، ۱۳۲۹ ش. ۲۹۷ صفحه فارسی + ۱۵ صفحه انگلیسی و آلمانی و فرانسوی، وزیری.

۴۳۵

آینه پژوهش | ۲۱۴
سال ۳۶ | شماره ۴
مهر و آبان ۱۴۰۴

فهرست مطالب: سه ربع قرن می گذرد ۱/ سه ربع قرن و البرز ما ۲/ اراضی دبیرستان و بنای شبانه روزی ۳/ گزارش سال تحصیلی ۲۷ - ۱۳۲۸ ش ۷/ نام نویسی در دبیرستان البرز ۱۸/ سال تحصیلی نزدیک می شود ۱۹/ با رئیس آشنا شوید ۱۹/ معاون ۲۲/ ناظم ما ۲۵/ خسروی ما ۲۶/ حسابدار ۳۰/ دفتر دبیرستان ۳۲/ دفتر دروس ۳۶/ نتیجه امتحانات پنجم و ششم ۴۰/ شاگرد اول ها ۴۰/ نتیجه امتحانات داخلی ۴۲/ پورسانت کار آقایان دبیران ۴۵/ نیم قرن خدمت صادقانه ۵۱/ اسامی هیئت اداری دبیرستان ۵۱/ اسامی آقایان دبیران ۵۲/ گزارش انجمن امور فوق برنامه و نیکوکاری ۵۷/ گزارش ورزشی سال ۸۳/ تشکیلات فنی البرز: کتابخانه ۱۰۰/ آزمایشگاه علوم طبیعی ۱۰۴/ آموزش و پرورش از راه سینما ۱۰۵/ آزمایشگاه شیمی ۱۰۷/ آزمایشگاه فیزیک ۱۱۱/ برق و تلفون دبیرستان ۱۱۳/ شبانه روزی دبیرستان ۱۱۵/ قضاوت دیگران درباره دبیرستان ۱۳۷/ استادان و دانشجویان دانشسرای عالی در شبانه روزی ۱۴۲/ نمایندگان پنج دولت مجاور در شبانه روزی ۱۴۶/ خلاصه سخنرانس آقای دکتر کارال اهل کشور ترکیه ۱۴۷/ خلاصه سخنرانی استاد مصطفی کامل استاد دانشگاه بغداد ۱۴۷/ خلاصه نطق نماینده کشور افغانستان: مدیر تدریسات ثانوی و متوسطه افغانستان آقای محمد اکرم ۱۴۸/ خلاصه نطق آقای دکتر مجتهدی ۱۴۹/ چاه آب شبانه روزی ۱۵۰/ گردش های علمی و بازدید موزه ها ۱۶۲/ سرود البرز، سروده آقای دکتر حمیدی و آهنگسازی آقای جواد معروفی (ایران ایران قصر و ایوان ساسانیان/ خانه پرچم کاویان) ۱۶۵/ با دبیران آشنا شوید ۱۶۷/ اشعار و مقالات: شعر عکس من، سروده حسن مشحون دبیر دبیرستان

البرز (خوشایام عیش و کامرانی/ جوانی و نشاط و زندگانی) ۲۰۰/ پیام من به جوانان البرز، نوشته استاد محترم دکتر حبیب مؤید ۲۰۱/ شعر لعبت فراری، سروده آقای زین العابدین مؤتمن (باز آمدن بکویت با صد امیدواری/ کز غیر نیست جانا چشم وفا و یاری) ۲۰۴/ مقاله درباره زوال خورشید و تفسیر حیات از نظر علوم جدید، نوشته جلال عصار دبیر ریاضی ۲۰۶/ مقاله درباره کلمه البرز در تاریخ و فرهنگ ایرانی، نوشته منوچهر ستوده ۲۲۰/ البرز نیرومند، نوشته بهمن نوین دانش آموز کلاس پنجم ۲۳۱/ گفتاری چند درباره کودکی، نوشته آقای معزی دانش آموز کلاس پنجم ۲۳۴/ داستان عبرت ۲۴۰/ داستان نابغه کوچولو به مناسبت هزاره بوعلی، نوشته محمدرضا جهانشاهی دانش آموز کلاس پنجم ۲۴۱/ از مینیاتور تا کوبیسم، نوشته فرخ شهپر دانش آموز دبیرستان البرز ۲۴۵/ ما و سالنامه ۲۵۴/ ما و شما ۲۵۷/ پایان سخن ۲۵۹/ نامه ریاست دبیرستان ۲۶۰/ آلبوم کلاس ها ۲۶۱/ بخش آلمانی و فرانسه و انگلیسی ۲۹۷ (در حدود ۶۰۰ قطعه عکس).

۷. البرز پیشاهنگ (شماره دوم)، تهران: [چاپخانه]، فروردین ۱۳۳۴ ش. ۴۸ صفحه وزیری.

فهرست مطالب: مقاله انتقادی: از فرهنگ چه می خواهیم (انتقاد نقطه مقابل آفرینش است. خداوند آفرید و شیطان انتقاد کرد) ۲/ زندگی لرد بیدن پاول (بنیان گذار پیشاهنگی) ۴/ چند حکایت کوتاه ۹/ اعتراف یک خوشبین از آندره مورا عضو آکادمی فرانسه، ترجمه رضا قطبی ۱۰/ مقاله: به شما مادران نسل آتیه از دوشیزه فرح دیبا از دبیرستان رازی ۱۳/ آشنایی با یک موسیقیدان برجسته: امین الله حسین از کیوان خسروانی ۱۵/ مقاله درباره کسانی که ورزش می کنند، ترجمه آژنگ ۲۰/ مختصری درباره موضوع و روش علوم از رضا قطبی ۲۴/ تاریخچه اتومبیل از هوشنگ فردوس ۳۷/ داستان پیکار از فردریش شیلر، ترجمه پرویز میکده ۳۹/ خاطره از یک پزشک: از تجربه من استفاده کنید، ترجمه کلود کرباسی ۴۱/ جدول ۴۳/ بزرگان جهان: معرفی سقراط از کورش سلجوقی ۴۴/ مسابقه ۴۵/ غزل، سروده حافظ شیرازی (زلف آشفته و خوی کرده و خندان لب و مست/ پیرهن چاک و غزلخوان و صراحی در دست) ۴۶/ غزل، سروده صفی علی شاه (در طواف حرم گفت بگوش آگاهی/ حلقه میکده را هم باد بزن گاهی) ۴۶/ خوانندگان و ما ۴۷/ پیشاهنگان مدارس دیگر: مدرسه سن لوئی ۴۸ (۲ قطعه عکس).

۸. سالنامه دبیرستان البرز سال تحصیلی ۱۳۴۰ - ۱۳۴۱ (نشریه شماره ۸)، [به کوشش بیژن بهبهانیان، محمد ابراهیم زاده، بهمن بنی احمدی، فرید دادگر، اسداله زرگرباشی، فریدون ابطحی، ابوالفضل قائمی]، زیر نظر سید اسدالله موسوی ماکوئی، تهران: چاپخانه سهیل، ۱۳۴۱ ش. ۱۲۵ صفحه وزیری. بهاء ۲۰ ریال.

فهرست مطالب: مقدمه ۲/ گزارش سال تحصیلی ۴۰ - ۴۱ جناب آقای دکتر مجتهدی ۴/ چهره‌ای که در جامعه ایران ناشناخته نیست ۱۱/ افتخار کن ای البرزی: یک بار دیگر البرزیان در اوج شهرت و قله افتخار قرار گرفتند، نوشته بیژن بهبهانیان دانش آموز کلاس ۵ ریاضی ۱۶/ مقاله درباره سلسله‌های آماری، نوشته دکتر هوشنگ منتصری معلم علوم و ریاضی ۳۰/ شعر آتش تمنا، سروده آقای یحیی دولتشاهی دبیر نقاشی البرز (عشقم چو مهر تو نیست ای ماهرو زبانی/ بین چشم اشکبارم و بین روی زعفرانی) ۴۲/ مقاله: آیا تاریکی برای شکفتن گل‌ها لازم است ۴۳/ آیا می‌دانید که ۴۸/ مسابقه ترجمه انگلیسی ۴۹/ تاریخچه و طرح یک موشک ساده، نوشته اسدالله زرگرباشی دانش آموز ۵ ریاضی ۵۱/ مقاله درباره هندسه پرگاری، نوشته فرید دادگر دانش آموز ۵ ریاضی ۵۷/ اصطلاحات هندسی، نوشته آقای مهندس افتخاری دبیر ریاضی ۶۴/ جدول دبیرستان البرز ۶۷/ مسابقه هنری ۶۹/ ورزش در البرز ۷۲/ اخبار اختصاصی دبیرستان البرز ۷۶/ پیروزی‌های تعلیماتی البرزیان ۷۸/ پنج نفر از دانش‌آموزان البرز ۷۹/ تقریظ ۸۰/ آمار و نمودار سنی دانش‌آموزان البرز ۸۱/ سؤالات امتحانات اختصاصی خرداد و شهریور ۸۲/ معرفی مسئولان تربیتی و دستگاه اداری البرز ۱۰۶/ آمار دانش‌آموزان دبیرستان البرز و سیر تکاملی آن از سال تحصیلی ۱۹ - ۱۳۲۰ تا ۴۱ - ۱۳۴۲ ش. ۱۱۶/ دانش‌آموزان رتبه اول البرز ۱۱۸/ این است برگ سبز ۱۲۵ (۴۰ قطعه عکس).

۴۳۷

آینه پژوهش | ۲۱۴

سال ۳۶ | شماره ۴

مهر و آبان ۱۴۰۴

۹. **سالنامه دبیرستان البرز سال تحصیلی ۱۳۴۲ - ۱۳۴۳** (نشریه شماره ۱۰)، تهران: چاپخانه سهیل، ۱۳۴۱ ش. ۳۹ صفحه وزیری.

فهرست مطالب: شاهنشاه در البرز: بازدید محمدرضا شاه پهلوی در تاریخ هشتم آذرماه ۱۳۴۲ از دبیرستان البرز ۲/ تاریخچه دبیرستان البرز ۱۱/ معرفی دکتر مجتهدی ۱۶/ چهره‌ای که من می‌شناسم، نوشته ضیاءالدین میرمیرانی دبیر ادبیات ۲۳/ معرفی دبیرستان البرز در روزنامه اطلاعات ۲۳/ آمار دانش‌آموزان و فارغ‌التحصیلان دبیرستان البرز ۲۵/ بیلان مالی: بیلان درآمد و هزینه دبیرستان البرز در بیست و یک سال اخیر ۳۰/ شبانه‌روزی البرز ۴۰ (۲۰ قطعه عکس).

۱۰. **نشریه دبیرستان البرز به مناسبت تشریف‌فرمائی اعلی حضرت همایون شاهنشاه جهت بازدید دبیرستان و افتتاح ساختمان جدید شبانه‌روزی در روز هشتم آذرماه ۱۳۴۲**، تهران: چاپخانه سهیل، ۱۳۴۲ ش. ۱۸ صفحه وزیری.

فهرست مطالب: تاریخچه دبیرستان البرز/ جدول تعداد کلاس‌ها و عده دانش‌آموزان و آمار فارغ‌التحصیلان دبیرستان البرز در رشته‌های مختلف در بیست و سه سال اخیر/ بیلان درآمد و هزینه دبیرستان البرز در بیست ساله اخیر/ شبانه‌روزی دبیرستان البرز (۸ قطعه عکس).

۱۱. *سالنامه دبیرستان البرز سال تحصیلی ۱۳۴۳ - ۱۳۴۴* (نشریه شماره ۱۲)، به کوشش حمید صدیق، تهران: چاپخانه سهیل، اسفند ۱۳۴۴ ش. ۱۶۰ صفحه وزیری. بهای تمام‌شده ۲۵ ریال/ برای دانش‌آموزان ۲۰ ریال.

فهرست مطالب: سرآغاز، نوشته حمید صدیق ۸/ گزارش سال تحصیلی ۴۳ - ۱۳۴۴ در جشن پنج‌شنبه چهارم آذر ماه ۴/ پیام شاهنشاه آریامهر ۱۲/ مصاحبه خبرنگار مجله با جناب آقای دکتر مجتهدی نیابت تولیت عظمای دانشگاه صنعتی آریامهر و رئیس محترم دبیرستان البرز درباره دانشگاه صنعتی آریامهر ۸۵/ جشن‌های ایران باستان، نوشته فرزاد امان‌پور دانش‌آموز کلاس ششم ریاضی ۲۲/ مقاله درباره فضانوردی، نوشته داوید قهرمان دانش‌آموز کلاس ششم ریاضی ۳۰/ مقاله درباره پسیکانالیز یا روانکاوی، نوشته فرهاد همتی دانش‌آموز کلاس ششم ریاضی ۴۸/ قدمی دیگر در راه تجهیز البرز ۵۵/ مقاله درباره رادیواکتیویته، نوشته مهرداد فریور دانش‌آموز کلاس ششم طبیعی ۵۷/ معرفی آقای دولتشاهی دبیر نقاشی ۶۹/ معرفی استاد علی اکبر نجم‌آبادی ۷۳/ موارد استعمال ماکزیمم و مینیمم در صنعت و اقتصاد، نوشته سپر کامیاب دانش‌آموز کلاس ششم ریاضی ۷۶/ قطعه‌ای از احمد شاملو (الف - بامداد) ۸۴/ نظری به نمایشگاه کارهای هنری دانش‌آموزان ۸۶/ مقاله درباره حساب احتمالات، نوشته ایوب سلیمانی دانش‌آموز کلاس ششم ریاضی ۸۸/ مقاله درباره آنتن لوپ، نوشته محمد سعید دانش‌آموز کلاس ششم ریاضی ۹۶/ مقاله درباره رنسانس قرن بیستم، نوشته فولاد منطقی دانش‌آموز کلاس ششم ریاضی ۱۰۰/ مقاله درباره محاسبه جرم ملکولی به وسیله ضریب شکست نور، نوشته بهمن مبصر دانش‌آموز کلاس ششم طبیعی ۱۰۲/ جشن سالانه فارغ‌التحصیلی البرز ۱۰۵/ مقاله درباره اعداد موهومی، نوشته بهرام بیانی دانش‌آموز کلاس ششم ریاضی ۱۱۰/ مقاله درباره نسبیت، نوشته منیب خادمی دانش‌آموز کلاس ششم ریاضی ۱۲۶/ شعر مرد و دریا، سروده شارل بودلر، ترجمه دکتر محمدعلی اسلامی ندوشن فارغ‌التحصیل دبیرستان البرز ۱۳۴/ جنگ اتمی علیه حشرات، نوشته مسعود شمیمی دانش‌آموز کلاس چهارم ریاضی ۱۳۶/ ورزش در البرز، نوشته حمید صدیق دانش‌آموز کلاس ششم ریاضی ۱۴۰/ کتاب و کتابخانه، نوشته اصغر اخگر دانش‌آموز کلاس ششم طبیعی و سرپرست کتابخانه دبیرستان ۱۴۵/ نگاهی به دفتر انتشارات ۱۵۰/ نمودار سنی دانش‌آموزان دبیرستان البرز ۱۵۸/ آمار دانش‌آموزان دبیرستان البرز ۱۵۹ (۱۶ قطعه عکس).

۱۲. *نشریه مخصوص دبیرستان البرز به مناسبت آغاز بیست و پنجمین سال سلطنت اعلی حضرت همایون محمد رضا شاه پهلوی شاهنشاه ایران*، تهران: چاپخانه سهیل، ۲۵ شهریور ۱۳۴۴ ش. ۳۱. صفحه وزیری.

فهرست مطالب: آغاز بیست و پنجمین سال سلطنت باسعادت اعلی حضرت همایون محمدرضا شاه پهلوی ۱/ ار فرمایشات شاهنشاه ۳/ پیام شاهنشاه به کنفرانس عمومی یونسکو برای تشکیل کنگره مبارزه با بی سوادی در تهران ۱۶/ نطق تاریخی شاهنشاه در کنگره جهانی مبارزه با بی سوادی: این نطق به زبان فرانسه ایراد شده است ۲۰ (۲ قطعه عکس).

۱۳. **گزارشی از فعالیت های سی ساله دبیرستان البرز** (نشریه انجمن خانه و مدرسه دبیرستان البرز)، تهران: بهمن ۱۳۴۸ ش. ۶۹ صفحه وزیری.

فهرست مطالب: مقدمه ۷/ تاریخچه دبیرستان البرز و فرمایشات ملوکانه ۹/ بیوگرافی رؤسای دبیرستان البرز از بدو تأسیس تاکنون ۲۴/ انجمن خانه و مدرسه دبیرستان البرز ۳۸/ بررسی درآمد و هزینه های دبیرستان البرز به وسیله آقای رستم زرتشتی عضو محترم انجمن خانه و مدرسه دبیرستان البرز ۴۱/ بیان درآمد و هزینه های دبیرستان از سال ۱۳۲۱ تا ۱۳۴۸ و هزینه های بیست سال از ۱۳۲۱ تا ۱۳۴۰ و هفت سال از ۱۳۴۱ تا ۱۳۴۸ به تفکیک ۵۳/ بررسی هزینه های پیش بینی شده برای سال تحصیلی ۴۸ - ۱۳۴۹ ش. ۵۴/ آمار دانش آموزان در سنوات ۱۳۲۱ تا ۱۳۴۸ ش. ۵۵/ تعداد فارغ التحصیلان در سنوات فوق به تفکیک ۵۶/ البرز در گذشته و حال، نوشته آقای زین العابدین مؤتمن دبیر محترم ادبیات فارسی ۵۸/ بورسیه های دبیرستان البرز در فرانسه ۶۵ (۳۳ قطعه عکس).

۱۴. **سده نامه دبیرستان البرز ۱۲۵۲ - ۱۳۵۲**، [به کوشش منوچهر آدمیت]، تهران: چاپ و انتشارات اقبال، ۱۳۵۴ ش. ۲۷۹ + ۱۳۶ صفحه رحلی.

فهرست مطالب: مقدمه، نوشته آقای دکتر مجتهدی الف/ وفای عهد و کلمه ای چند بطریق موعظت ج/ گفتاری در علم و معلم و متعلم، نوشته مؤید الدین محمد خوارزمی مترجم احیاء علوم الدین/ آغاز سده نامه (یک قرن ۱۲۵۲ - ۱۳۵۲) خورشیدی دوران یک قرن مدیریت ۴/ چهل و دو سال ریاست دکتر جردن ۵/ سال ۱۳۱۹ خورشیدی البرز در اختیار ایرانیان ۱۲/ آقای وحیدی تنکابنی ۱۲/ آقای پرتوی ۱۳/ آقای حسن ذوقی ۱۵/ آقای دکتر صورتگر ۱۵/ آقای دکتر محمدعلی مجتهدی ۱۸/ خوشنودی خاطر خطیر شاهنشاه ۳۲/ مناظری از مراسم تشریف فرمایی شاهنشاه ۳۷/ سال تحصیلی (۲۴ - ۱۳۲۳) ۴۷/ آقای خسروی کامرانی ۵۴/ نظامت دبیرستان البرز ۵۷/ اداره دفتر دبیرستان البرز ۶۵/ مدیریت دروس ۷۰/ کتابخانه دبیرستان البرز ۷۴/ اداره حسابداری آقای بارسقیان ۷۶/ گزارش مالی دبیرستان ۷۸/ شبانه روزی دبیرستان البرز ۸۸/ دیدار شاهنشاه آریامهر از دبیرستان البرز و شبانه روزی ۹۲/ سرپرست شبانه روزی آقای سیداسدالله موسوی ماکوئی ۹۶/ برنامه کار شبانه روزی ۱۰۹/ شاهنشاه آریامهر آموزگار حقیقی ۱۱۳/ آموزشگاه

آموزش و پرورش در دبیرستان البرز ۱۱۵/ نام دبیرستان البرز ۱۳۵/ آزمایشگاه‌ها ۱۴۰/ ورزش ۱۵۵/ انجمن همکاری خانه و مدرسه ۱۶۲/ هیئت امناء ۱۶۴/ تمثال اعلی حضرت همایون رضاشاه کبیر و شاهنشاه آریامهر هنگام ولی عهدی ۱۶۵/ در عصر فرخنده پهلوی و در پرتو انقلاب شاه و مردم ۱۶۶/ عکس والا حضرت همایون ولی عهد و شاهدخت فرحناز پهلوی ۱۷۳/ خطابه شاهنشاه آریامهر در آرامگاه کوروش کبیر ۱۷۶/ متن فرمان آموزش رایگان و تغذیه رایگان ۱۷۷/ رستاخیز ملت ایران ۱۷۹/ اعلام رستاخیز ۱۸۰/ سخنان علیا حضرت شهبانو ۱۸۵/ سخنان جناب آقای مهندس شریف امامی ۱۸۷/ سخنرانی جناب آقای هویدا نخست وزیر ۱۸۹/ شاهنشاهها سپاس ۱۹۱/ دعای شاهنشاه آریامهر به ملت خود ۱۹۲/ سخنان جناب آقای هویدا نخست وزیر و دبیرکل حزب رستاخیز در روز سپاس ۱۹۵/ نگاهی گذرا به وزرای معارف ایران ۱۹۷/ فارغ التحصیلان دبیرستان البرز در دانشگاه‌ها ۲۱۷/ بیش از پانزده سال ۲۲۳/ گزارش کارهای عمرانی دبیرستان البرز ۲۲۷/ اجمالی در فوق برنامه ۲۳۱/ سرود البرز، سروده آقای دکتر حمیدی و آهنگسازی آقای جواد معروفی (ایران ایران قصر و ایوان ساسانیان/ خانه پرچم کاویان) ۲۳۲/ سرود آریامهر (بلند اختراعی آریائی نژاد/ بدین شادمانی ترا مژده باد) ۲۳۴/ سرود شهبانو (فرح شاهبانوی ایران ما/ همه شادی آورده بر جان ما) ۲۳۵/ سرود ولی عهد (درخشید خورشید اقبال ما/ جهان شادمان گشت از حال ما) ۲۳۶/ احسان فرزند شایسته دبیرستان البرز به شاگرد اول دبیرستان ۲۳۸/ درباره بنیاد فرهنگی ح. ع البرز ۲۳۹/ چند خاطره از حسنعلی البرز، نوشته آقای دکتر شیفته ۲۳۹/ نشان‌های فرهنگ و سپاس ۲۴۲/ استاد نجم آبادی ۲۴۵/ آقای علی اکبر کاوه استاد خط نستعلیق ۲۴۶/ مخابرات دبیرستان البرز ۲۴۸/ خدمتگزاران ۲۴۹/ سخنی و سکوتی نثار یاران رفته ۲۵۰/ عکس‌هایی از درگذشتگان ۲۵۲/ دوست راستین و استاد فقید البرز دکتر گلشن ابراهیمی ۲۵۴/ فصل تقدم آقای مؤتمن ۲۵۶/ البرز در گذشته و حال (مقاله) ۲۶۱/ جور استاد به از مهر پدر (تصویر) ۲۶۳/ بحثی در پرورش و آموزش (مقاله) ۲۶۴/ لئن شکرتم ۲۷۹/ اسامی فارغ التحصیلان دبیرستان البرز از ۱۳۱۹ تا ۱۳۵۴ شمسی در ۱۳۶ صفحه پایان سده نامه (۲۴۲ قطعه عکس).

۴۴۰

آینه پژوهش | ۲۱۴

سال ۳۶ | شماره ۴

مهر و آبان ۱۴۰۴

نکته پایانی

خوشبختانه زندگی و خاطرات دکتر محمد علی مجتهدی، مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته و با این عناوین منتشر شده است:

۱. اندیشه البرز: یادنامه دکتر محمد علی مجتهدی رئیس دبیرستان البرز، به کوشش بهرام بیانی، تهران: انتشارات ماهی، ۱۴۰۱ ش.

۲. به مملکتتون خدمت کنید، محمدعلی مجتهدی، به خواستاری مینا میکده، به کوشش نادر قادسی، سورنا امیری، تهران: انتشارات امین‌الضرب/نشر لاک، ۱۴۰۰ ش.
۳. تجربیات مدرسه‌داری از نگاه زنده‌یاد دکتر محمدعلی مجتهدی مدیر و بنیان‌گذار دبیرستان البرز، مصاحبه‌کننده: حبیب‌لاجوردی (۱۳۱۷ - ۱۴۰۰ ش)، تلخیص: سمیه اروجی، تهران: انتشارات عابد، ۱۴۰۰ ش.
۴. خاطرات دکتر مجتهدی البرز رئیس ماندگار دبیرستان البرز و بنیان‌گذار دانشکده صنعتی شریف، حبیب‌لاجوردی (۱۳۱۷ - ۱۴۰۰ ش)، مقدمه سید حسن صانعی، تهران: انتشارات اندیشمند، ۱۳۹۴ ش.
۵. خاطرات سال‌های خدمت از دبیرستان البرز تا فرهنگستان ادب و هنر ایران، جلال متینی (۱۳۰۷ - ۱۴۰۳ ش)، لوس‌انجلس: شرکت کتاب، ۲۰۱۶ م.
۶. دبیرستان البرز و شبانه‌روزی آن، میراسدالله موسوی ماکویی (۱۲۹۷ - ۱۳۸۳ ش)، تهران: نشر بیستون، ۱۳۷۹ ش.
۷. دبیرستان البرز، کامران صفامنش، تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی، ۱۳۹۰ ش.
۸. متن کامل خاطرات دکتر مجتهدی البرز رئیس دبیرستان البرز (۱۳۲۳ - ۱۳۵۷) و مؤسس دانشگاه صنعتی آریامهر (شریف ۱۳۴۴)، ویراستار: حبیب‌لاجوردی (۱۳۱۷ - ۱۴۰۰ ش)، تنظیم‌کننده: غلامرضا کردگاری، چ ۳، تهران: انتشارات صفحه سفید، ۱۳۹۱ ش.